

Maria CERNOVODEANU

MICĂ METODĂ DE PIAN

©2008. Toate drepturile rezervate pentru prezenta ediție.
Copierea de orice fel se va efectua exclusiv cu acordul scris
al SCRL Casa de Editură GRAFOART.

Ediția I	1996
Ediția a II-a	1998
Ediția a III-a	2000
Ediția a IV-a	2003
Ediția a V-a	2006
Ediția a VI-a	2008

Ediție îngrijită de
Ginetta Bănică

Ilustrația copertei:
Pierre-Auguste RENOIR (1841-1918),
Jeunes filles au piano (Tinere la pian),
1892, Ulei pe pânză, 116 x 90 cm, detaliu, Musée d'Orsay, Paris.

Casa de Editură GRAFOART

Str. Brașov nr. 20, sector 6, București

Tel. : 0747 236 278 / Fax. : 0318151513

Web : <http://www.grafoart.ro>

E-mail : contact@grafoart.ro

Maria Cernovodeanu

MICĂ METODĂ DE PIAN

EDIȚIA A VI-A
REVIZUITĂ

GRAFOART

Prefață la ediția I

Apariția acestei mici metode de pian constituie un fapt semnificativ și pozitiv, dovedind cerințele mereu crescânde ale învățământului artistic–muzical în țara noastră.

Pretutindeni, în numeroasele școli de muzică înființate în ultimii ani, în cercurile artistice ale diferitelor instituții, s-a impus necesitatea unui material în continuă perfecționare. Răspunzând acestei cerințe, ediția de față include și un mic număr de piese la patru mâini, pentru a da astfel, chiar din primele luni ale învățământului instrumental, posibilitatea unei mai bune pregătiri de ansamblu, într-o temeinică stăpânire a tempo-ului și a măsurii.

Tabloul claviaturii este destinat a veni în ajutorul începătorilor care, neavând instrument acasă, se vor putea familiariza totuși cu aspectul succesiunii clapelor și se vor obișnui cu așezarea corectă a degetelor din primele piese ce se execută prin mișcare verticală (nu legato).

Interesul manifestat față de *Mica metodă de pian* confirmă valabilitatea principiilor care îi stau la bază. Nădăjduiesc că, în forma ei actuală, revăzută și cu un material îmbogățit, ea își va atinge scopul, acela de a apropia, din ce în ce mai mult, noile generații de muzică.

Maria Cernovodeanu
(11 nov. 1900 – 11 mart. 1968)

București, 1967

Indicații metodice

În *Mica metodă de pian* am căutat să găsesc calea cea mai accesibilă începătorilor pentru a-și însuși atât mânuirea instrumentului, cât și primele noțiuni de citire muzicală.

Simțul muzical este înăscut aproape în orice om. De aceea omului îi place să cânte și, cu aceeași dragoste, s-ar apropia și de muzica instrumentală dacă nu s-ar izbi de la primele lecții de dificultăți tehnice, care adesea îl plictisesc, și de noțiuni teoretice pe care adesea nu le înțelege.

Am căutat să înlătur aceste greutăți prin:

- 1) alegerea unui material cât mai atrăgător și mai accesibil persoanelor interesate.
- 2) sistematizarea și reprezentarea acestui material într-un mod cât se poate de gradat, abordând probleme esențiale de tehnică și teorie, simplificate la maximum.

Piese nr. 1, 14, 22, 33, 36, 38, 45, 52 și 60 se vor folosi ca exerciții pe tot parcursul acestei metode. La nevoie, pedagogul va putea să le dezvolte și să le adapteze

fiecărui elev, după posibilitățile acestuia. Astfel, la exercițiul nr. 1, după ce se va realiza poziția corectă a mâinii cu ajutorul unei mingi, mâna va fi plasată ușor pe pian sprijinită de degetul 3, păstrând aceeași formă, fără crispare și fără efort. Identificând sunetul DO central pe claviatură, elevul va executa acest exercițiu mai întâi așa cum este prezentat, apoi îl va lucra numai cu câte o mână, separat, trecând, prin salt, cu mâna dreaptă la DO2 și cu mâna stângă la DO din octava mică. Întregul braț conduce mâna, care descrie un arc deasupra claviaturii, transportând-o astfel de la o octavă la cealaltă, printr-o mișcare de translație. Mișcarea trebuie să fie supravegheată de la început, pentru ca brațul, în deplasare, să nu retragă mâna de deasupra claviaturii, ci să realizeze un arc convex. Acest prim exercițiu se va lucra cu fiecare deget succesiv, pe toate notele, pe măsură ce elevul le va învăța. Pentru consolidarea degetelor și asigurarea libertății în mișcarea brațelor, el va putea fi reluat ori de câte ori profesorul va găsi că este necesar. În același fel trebuie privite și studiate piesele nr. 22, 33, 38 și 45. După deplina stăpânire a exercițiului nr. 14, se va putea trece la studiul exercițiului nr. 31, pe cinci note alăturate, în transpoziție. Ulterior, ordinea notelor poate fi

modificată: 1-3-2-4-3-5 sau 1-5-2-5-3-5-4-5, și viceversa. În aceeași problemă, un bun exercițiu îl constituie și nr. 32. După exercițiul nr. 52 se poate trece la studiul gamei cromatice, cu mâinile separate. Începând cu exercițiul nr. 60, piesele care urmează pun în practică în mod plăcut tehnica fixării mâinii pe pian și primele elemente de cântec polifonic realizat cu o singură mână. De aici înainte, profesorul va putea indica exerciții și cu alte degete fixate, respectând însă, cu cea mai mare strictețe, imperativul de a evita orice crispare a brațului sau a mâinii.

Pe lângă acestea, cunoașterea instrumentului, ținuta elevului în fața pianului, ținuta mâinilor sale, mișcările libere și naturale sunt condiții absolut necesare pentru o bună execuție.

Semnele muzicale trebuie să fie învățate, respectate și redare sonor de la început în mod corect. Pentru aceasta, elevul trebuie să fie atent, iar ca să fie atent, trebuie să-l intereseze ceea ce face.

Este bine ca primele lecții să fie scurte: 20-30 de minute și în grupe de câte 2-3 elevi într-o oră. Va fi însă imperios necesară o participare vie atât a elevului, cât și a celui care predă, deoarece interesul pe care acesta îl va depune în muncă și modul său de prezentare vor deștepta și interesul elevilor.

Înainte de a cânta o piesă nouă la instrument, recomandăm ca:

- elevul să determine, după titlu, conținutul și caracterul piesei (viori, duos etc.);
- să bată ritmul din palme;

- să solfegieze sau să citească notele dacă intonația este prea grea și, numai după aceasta,
- să cânte piesa la pian.

Astfel, el se va obișnui ușor să audă, să înțeleagă și să simtă orice melodie, iar execuția pianistică îi va pune mai puține probleme simultan; simțul auditiv, agerimea mintală și cea vizuală, libertatea și precizia mișcărilor se vor dezvolta cu ușurință.

Tablourile de ritmuri, de cifre și de scriere a notelor sunt extrem de folositoare și trebuie lucrate pe măsură ce elevul învață notele. Exercițiile ritmice se vor lucra în primul moment. Profesorul poate crea în continuare o serie întreagă de diverse exerciții de acest fel, stăpânirea ritmică fiind elementul fundamental al stăpânirii muzicii.

Din punctul de vedere al tehnicii pianistice, socotim că există două probleme esențiale: o absolută libertate de mișcare a brațelor și o soliditate (nicidecum o rigiditate) a degetelor.

Pentru aceasta elevul trebuie să învețe în primul rând să se servească de amândouă mâinile, cu aceeași ușurință cu care se servește de amândouă picioarele pentru a umbla. Apoi „să calce” pe vârful degetului mâinii – pe partea cărnosă, nu pe unghie – așa cum calcă pe talpa piciorului atunci când merge, cu excepția degetului 1, care trebuie să stea ușor în echilibru pe clapă.

Mâna trebuie să aibă o formă boltită cu degetele rotunjite. Să nu se îndoaie falanga mică de la vârful degetului care cântă.

Brațul să se sprijine ușor și natural pe vârful degetului, așa cum piciorul se sprijină pe talpă.

În primul rând, elevul se va servi de degetul 3 (mijlociul); apoi de degetele 2 și 4 (piesa nr. 3), după care urmează degetul 5, căruia trebuie să i se acorde o atenție deosebită, ca de la început mâna să nu se răstoarne (piesa nr. 7). Ceva mai târziu ne vom servi de degetul 1. Aceasta are, poate, cea mai mare importanță în tehnica pianistică. Prin poziția și construcția lui, față de celelalte degete, este mai greoi și trebuie să capete totuși o mare suplețe, servind și la deplasarea mâinii în mișcarea laterală. Ca și la degetul 5, trebuie observat să nu se schimbe poziția boltită a mâinii într-o așezare greșită; degetul 1 „calcă” ușor pieziș pe marginea vârfului, susținând podul palmei. Să se țină bine seama de acest fapt și să se observe ca la cântat să nu se încordeze și să rămână elastic. Întrebuintarea degetului 1 apare abia la piesa nr. 17.

Este necesar, de asemenea, ca elevul să fie deprins să se miște pe clapele negre cu aceeași ușurință ca și pe cele albe (piesele nr. 13 și 16).

Prima piesă se va lucra în paralel cu piesele următoare, cu degetele 2, 4, 5 și mai târziu cu 1 (de la piesa nr. 17), pe diferite trepte, pe măsură ce elevul le va învăța. De la piesa nr. 13 se va trece și pe clapele negre. Acest exercițiu va servi astfel la mișcarea liberă a brațelor și la așezarea degetelor pe clape. Toate piesele amintite trebuie executate în sunete detașate printr-o mișcare verticală a mâinii care se ridică și se așază pe fiecare clapă.

Sunetele legate se vor învăța folosindu-se un exercițiu simplu care constă în schimbarea a două degete pe aceeași clapă. Elevul trebuie să realizeze acest lucru fără nicio efortare, sprijinindu-se pe clapă, numai atât cât să nu-i permită să se ridice. El va „umbla” astfel cu două degete pe aceeași clapă. Apoi, va trece ușor la clapa următoare, continuând același „umblat” (piesa nr. 31, care se va lucra cu degetele 3-4, 4-5 și mai târziu cu 1-2, a căror legătură este foarte greu de realizat).

De îndată ce elevul a învățat să se servească de toate cele 5 degete în mișcarea melodică, va trece la intervalele de cvintă, terță, cvartă și sextă, în sunete simultane-armonice (piesele nr. 33, 38, 45 etc.).

Între timp, se învață mișcarea de deplasare (piesele nr. 35 și 36). După aceea, va folosi degetul 1 în mișcarea laterală (piesa nr. 52). Înainte de aceasta, este bine să facă o mișcare gimnastică a degetului 1, în afară de claviatură și anume:

1) să miște ușor degetul de sus în jos, numărând cu glas tare „una” (jos), „două” (sus), mișcare asemănătoare dirijatului.

2) să miște ușor degetul de la dreapta la stânga și de la stânga la dreapta, numărând „una” atunci când degetul 1 se găsește sub celelalte degete, și „două” când degetul 1 iese în afară, mișcare asemănătoare celei a pendulului. Este important ca în această gimnastică, toate încheieturile brațului și ale degetelor să fie relaxate, iar mișcarea să fie elastică și precisă.

3) Degetul 1 să stea ușor în echilibru pe capacul închis al pianului sau pe o masă. Mâna în formă boltită să se deplaseze de la stânga la dreapta și de la dreapta spre stânga, peste degetul 1 care servește drept pivot.

În cântatul la pian, punctul de sprijin va fi întotdeauna pe degetul 2, 3 sau 4, iar degetul 1 va cânta ușor și liber.

Urmează studiul notelor ținute (vezi piesa nr. 60).

În ceea ce privește cunoașterea notației muzicale, socotim că tânărul pianist trebuie să învețe de la început să cuprindă cu ochii ambele portative și ambele chei. Acest lucru îl va realiza ușor dacă va învăța notele și diferitele semne de notație într-un mod rațional și progresiv, adică pe măsură ce se servește de ele, așa cum învață literele dintr-un abecedar. Măinile vor cânta alternativ, completându-se una pe alta într-o linie melodică sau prin repetarea unui fragment melodic. Măsura pleacă de la unitate, adică de la pătrime, către multipli și submultipli ei. Primul contact cu scrierea muzicală va fi DO central, iar claviatura din ilustrație îl va ajuta pe elev să-l fixeze la locul exact. Tot în prima, el va învăța pătrimea și doimea (sunet scurt și sunet lung) cu pauzele lor. Noțiunea de cheie trebuie să fie în strânsă legătură cu registrul și sunetul pe care-l reprezintă.

În cele 19 piese de la început el va învăța progresiv cinci note deasupra și cinci note sub DO central. Își va însuși noțiunea de măsură, de cheie, de valoare, de pauză, semn de alterație și

legato (de expresie). Urmează studiul notelor pe ambele portative, pe măsură ce se servește de ele, semnul de repetiție, semnele de *prima volta – seconda volta*, *legato* de prelungire, *staccato*, frazare, optimea și pauza ei, pătrimea punctată și șaisprezecimea.

Așadar, în cuprinsul a 82 de piese, această mică metodă atinge exerciții de absolută necesitate, prezentate sub o formă atrăgătoare.

Registrul muzical folosit de copii se întinde între Do și do₃, cuprinzând astfel notele înscrise pe portative în ambele chei, precum și 2 linii suplimentare.

Pentru a obține rezultatul dorit, recomandăm cu căldură ca *această metodă să fie aplicată în spiritul ei, și nu în mod mecanic*. Elevul să aibă mereu în vedere că mijloacele tehnice pe care le învață au un singur scop: să-l învețe *să cânte*.

Dragi elevi,

Această metodă a fost concepută pentru a vă ajuta să pătrundeți în minunata lume a muzicii.

Fiecare dintre voi cunoaște multe cântece de la grădiniță, de acasă sau de la școală. Această metodă vă va ajuta să cântați aceste cântece nu numai din gură, ci și la pian.

Dar să facem cunoștință cu pianul.

Pianele sunt de mai multe feluri: pian de concert (cu coadă; vezi foto) sau pianină (corzile sunt dispuse vertical); pot fi și de mărimi diferite.

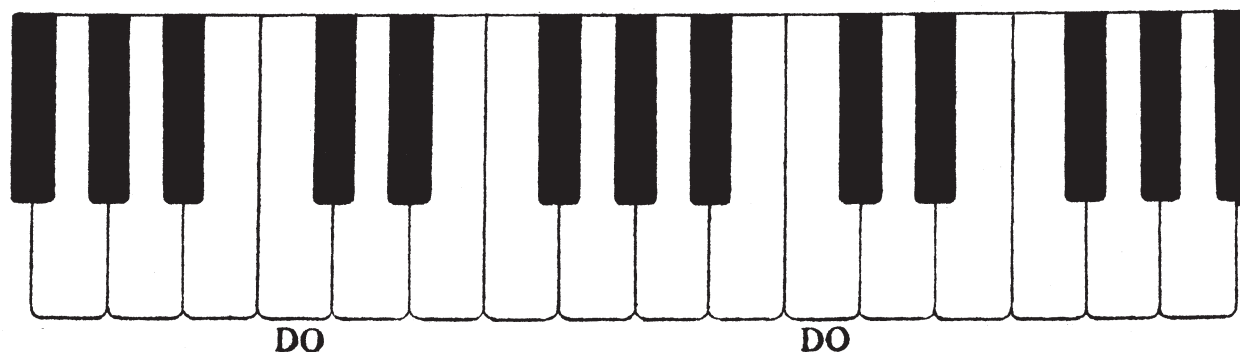
După ce am ridicat capacul, am descoperit o serie de clape albe și negre. Ele formează claviatura pianului. Vom constata că, apăsând pe fiecare clapă, ea scoate un sunet. Aceasta se întâmplă deoarece clapa activează un mecanism prin care un ciocănel ajunge să lovească corzi.

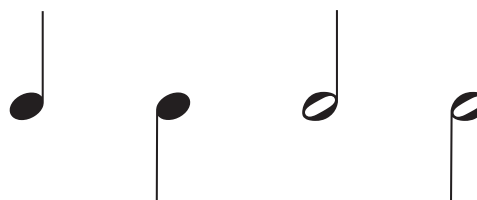
La fiecare mână avem 5 degete: degetul mare, arătătorul, mijlociul, inelarul și degetul mic. Depinde doar de voi ca fiecare deget să-și facă datoria de muzician. Pentru aceasta, trebuie să fim foarte atenți!

Mai întâi să cunoaștem claviatura!

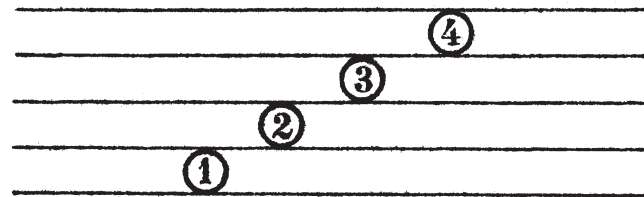
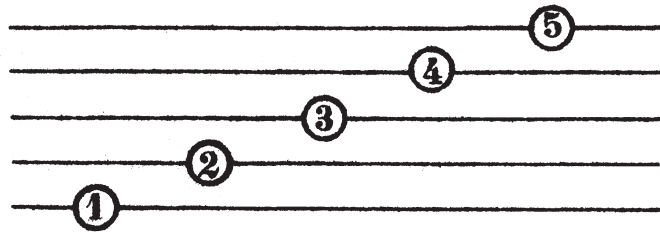
Înainte de fiecare două clape negre se află nota DO. Pe întreaga claviatură sunt mai multe note DO, mai înalte sau mai grave.

Pentru scrierea și citirea sunetelor muzicale se întrebuintează un sistem de semne, precum literele, numite **note muzicale**.

Ele sunt așezate pe 5 linii care alcătuiesc un **portativ**. Astfel, un portativ are 5 linii și, între ele, 4 spații.

Notele muzicale se pot scrie pe linii sau pe spații.

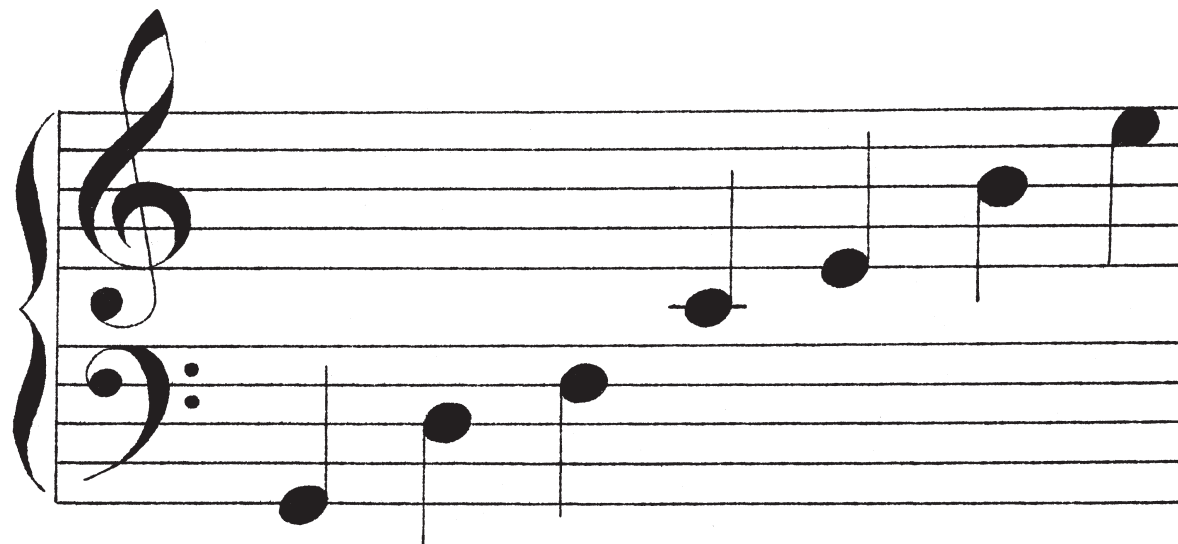

După cum am văzut, pianul are mai multe clapă, fiecare emițând câte un sunet. Astfel, cele cinci linii nu sunt de-ajuns pentru a nota toate aceste sunete.

De aceea și deoarece trebuie să știm cu ce mână cântăm fiecare notă, se folosesc două portative:

- cel de sus pentru sunetele mai subțiri - le cântăm cu mâna dreaptă;
- cel de jos pentru sunetele mai groase - le cântăm cu mâna stângă.

Pentru a fi deosebite între ele, fiecare portativ începe cu un semn numit **cheie**.

Cu cât notele muzicale sunt așezate mai sus pe portativ, ele corespund unor sunete mai **înalte**; cu cât notele sunt așezate mai jos, ele corespund unor sunete mai **groase**.

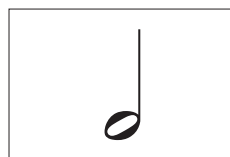
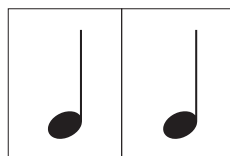
Sunetele muzicale pot fi scurte sau lungi.

Sunetele scurte care se scriu cu note pline se numesc **pătrimi**.

Sunetele lungi care se scriu cu note goale se numesc **doimi**.

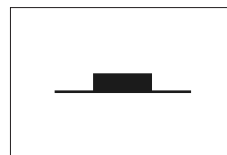
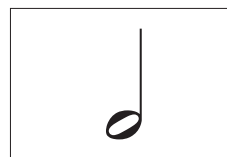

După cum se poate observa în schema de mai sus, sunetul unei doimi durează cât două pătrimi.

Semnele de mai jos se numesc **pauze**. Ele au, la fel ca notele, durate fixe. Astfel, pe durata pauzei nu vom cânta nimic.

Există pauze de doime sau de pătrime.

Prima notă pe care o vom cânta va fi nota **DO**. Aceasta este așezată în centrul claviaturii. Ea se numește **DO central** și se scrie pe o linie ajutătoare sub portativul de sus sau deasupra portativului de jos.